

A Fővárosi Ítéltábla a Rab és Társa Ügyvédi Iroda (**felperesi jogi képviselő iroda címe** ügyintéző: dr. Rab Mária ügyvéd) által képviselt felperes neve(**felperes címe**) felperesnek, a 230. számú Ügyvédi Iroda (**alperesi jogi képviselő iroda címe**; ügyintéző: dr. Szentkirályi József ügyvéd) által képviselt alperes neve(**alperes címe**) alperes ellen, kártérítés megfizetése iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2013. május 16. napján meghozott, 5.P.23.093/2010/22. számú ítélete ellen, az alperes részéről 24. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, és a felperes Pf.3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán, meghozta a következő

#### í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperes által fizetendő vagyoni kártérítés összegét 3.353.916 (hárommillió-háromszázötvenháromezer-kilencszáztizenhat) forintról 1.639.514 (egymillió-hatszázharminckilencezer-ötszáztizennégy) forintra, a felperes javára megállapított elsőfokú perköltség összegét 190.500 (százkilencvenezer-ötszáz) forintra, a 2013. június 1-jétől fizetendő járadék összegét 33.000 (harminchéromezer) forintra leszállítja.

Az állam által viselt kereseti illeték összegét 264.300 (kétszázhatvannégyezer-háromszáz) forintra leszállítja, és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 123.100 (százhuszonháromezer-egyszáz) forint kereseti illetéket. Az állam által előlegezett 166.751 (százhatvanhatezer-hétszázötvenegy) forint szakértői költség viseléséről akként rendelkezik, hogy abból 53.361 (ötvenháromezer-háromszázhatvanegy) forintot a felperes, 113.390 (száztizenháromezer-háromszázkilencven) forintot az alperes köteles a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Hivatalának felhívására megfizetni.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az alperes által fizetendő késedelmi kamat mértéke a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamatnak felel meg.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 101.600 (százegezer-hatszáz) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy térítsen meg az államnak külön felhívásra 65.500

(hatvanötezer-ötszáz) forint fellebbezési és csatlakozó fellebbezési illetéket, míg a fennmaradó 350.500 (háromszázötvenezer-ötszáz) forint fellebbezési illetéket az állam viseli. Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

## I n d o k o l á s

A felperes keresete szerint a kötelező gépjármű felelősségbiztosítással nem rendelkező üzembentartó által vezetett gépjármű utasaként elszenvedett balesetével összefüggésben keletkezett kárai megtérítése iránt indított pert az alperessel szemben.

Végleges keresete szerint a balesetben tönkrement 168.500 forint értékű ruházatából, az alperes által még nem teljesített 138.150 forintból, a balesetet követő mozgásszegény életmódja miatt bekövetkezett súlygyarapodása által indokolt ruhatárcsere 200.000 forint költségéből, a hozzátartozók látogatásával felmerült 60.000 forint látogatási és figyelmességi csomagköltségéből álló kára, valamint mindezek balesettől számított késedelmi kamata, 617.946 forint ápolási-gondozási költség és az után 2007. december 24-től késedelmi kamat, továbbá az alperesi teljesítés elszámolását követően fennmaradó 3.700.000 forint nem vagyoni kártérítés és annak a balesettől számított késedelmi kamata, valamint a megfizetett 300.000 forint után 2007. március 24-től 2008. április 24-ig, 700.000 forint után 2007. március 24-től 2009. augusztus 25-ig, és további 300.000 forint után 2007. március 24-től 2010. február 3-ig terjedő időszakra vonatkozó késedelmi kamatának megfizetését kérte.

Kérte továbbá 2012. július 1-től havi 20.000 forint élelemfeljavítás, 45.000 forint háztartási kisegítő, 6.000 forint gyógyszer-, 45.000 forint közlekedési-, 22.000 forint rehabilitációs, 2.083 forint pszichiátriai-, 5.000 forint gyógycipő többletköltség járadékként való megtérítését, valamint a 63 havi lejárt 1.530.000 forint élelemfeljavítási, 2.220.000 forint háztartási kisegítői, 446.248 forint gyógyszer-vitamin, 1.912.500 forint közlekedési és kísérő, 1.286.000 forint gyógytorna, 1.429.640 forint pszichiáter, 315.000 forint gyógycipő többletköltsége és ezek középharányos késedelmi kamata megfizetését is.

Előadta, hogy a 2007. március 24-én bekövetkezett balesetben borda- és csigolyatörést, illetve mellkaszűzódást szenvedett el, amelyből kifolyólag egészségkárosodása 35 %-os. A járművet vezető édesanyja pedig elhunyt. A baleset során elszenvedett sérülései következtében gyerekvállalási esélye csökkent, és korábbi sportos életmódját feladni kényszerült.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, a felperes vagyoni kárait eltúlzottnak, illetve bizonyítatlannak tartotta. Hivatkozott arra, hogy a tönkrement ruházat költségére 30.350 forintot, élelemfeljavításra 27.000 forintot, ápolás-gondozás címén 32.054 forintot, 30.000 forint háztartási kisegítői-, és 45.000 forint közlekedési többletköltséget, összesen 149.000 forint gyógytorna és állapotfelmérési költséget már megtérített. Álláspontja szerint az ítéletkori értékviszonyok alapján 2-2.500.000 forint összegű nem vagyoni kártérítés áll arányban a felperes elszenvedett

sérelmeivel. Utalt arra, hogy számla alapján egy gyógycipőt a felperesnek megtérített, több számlát viszont a felperes nem csatolt. A felperes pszichiátriai költség-igényét egyrészt arra tekintettel vitatta, hogy ez a költség a balesetet okozó édesanyjának halálával összefüggésben keletkezett. Másrészt állította, hogy ezt a szolgáltatást a felperes az egészségügyi ellátás keretén belül, térítésmentesen vehetné igénybe. A felperes gyógytorna- és a háztartási többlet-költségét havi 8.000 forint erejéig elfogadta. Hivatkozott arra, hogy a felperes a balesetet megelőzően is gépjárművel közlekedett, maradványállapotával összefüggésben pedig kizárólag az orvoshoz, illetve kontrollra járás költségei téríthetők. Ez azonban a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, és a felperes azt sem igazolta, hogy munkáltatójától kap-e üzemanyag hozzájárulást.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest további 3.353.916 forint vagyoni kártérítés és ennek 2010. január 1-től számított középátlagos törvényes kamatai, további 3.700.000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek 2007. március 24-től számított törvényes kamatai, valamint 300.000 forint után 2007. március 24-től 2008. április 24-ig, 700.000 forint után 2007. március 24-től 2009. augusztus 25-ig, 300.000 forint után 2007. március 24-től 2010. február 3-ig számított törvényes kamat, 380.000 forint és áfa perköltség, továbbá 2013. június 1-től havi 35.000 forint járadék megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a le nem rótt 420.000 forint kereseti illetéket és a felmerült szakértői költséget az állam viseli.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy az alperes fizetési kötelezettsége a 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése és 7. § (1) bekezdése alapján állt fenn.

A felperes baleset idején viselt ruházatának értékét, a használatának fokára is figyelemmel, az alperes teljesítésének elszámolását követően 73.650 forintban tartotta megállapíthatónak. A ruhatár-csere költségét mérlegeléssel 120.000 forintban állapította meg.

Az orvosszakértő véleményében kifejtettekre figyelemmel élelemfeljavítás többletköltségének térítését három hónapra havi 15.000 forint erejéig tartotta indokoltnak. Míg ezt követően további kilenc hónapra súlymegtartó diéta költségeként havi 12.000 forintot állapított meg.

Utalt arra, hogy a felperes a baleset után 12 napot, a beépített fémek eltávolítása alkalmával hét napot töltött kórházban. Ez idő alatt a vidékről felutazó idős nagynénjei látogatták, illetve az egyetlen budapesti rokona, **H. L.-né** gondozta. A két idős nagynéni időközben elhunyt, emiatt engedményezési nyilatkozatuk már nem vált a peranyag részévé. Mindezeket a körülményeket értékelve a látogatási és figyelmességi csomagköltséget mérlegeléssel 30.000 forintban tartotta megállapíthatónak.

Kiemelte, hogy a felperes 2007. júliusban munkába állt, ettől kezdődően a gondozása már nem volt szükséges. A négy hónapra járó havi 50.000 forint gondozói többletköltségből ezért az alperes teljesítésével nem fedezett 168.946 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

Ugyanerre az időszakra minden háztartási munka ellenértékeként havi 30.000 forint kiegészítő többletköltségből a peren kívüli kifizetését követően még fennmaradt

90.000 forintban marasztalta az alperest. 2007. július 1-jétől pedig a közepesen nehéz és nehéz háztartási munkákra havi 20.000 forintot állapított meg, amelyből a 2013. május 31-ig 1.420.000 forint járt le.

A szakvélemény értékelése alapján a felperes gyógyszer, vitamin és krém többletköltségét mérlegeléssel egy évre havi 10.000 forintban, 2008. április 1-től kezdődően pedig havi 5.000 forintban állapította meg.

Utalt arra, hogy a táppénzes állományának időszakában a felperes gépkocsit nem vezetett és kísérőre szorult. Ennek költségét négy hónapra 160.000 forintban állapította meg, amelyből az alperes 45.000 forintot már megtérített. Az ezt követő időre vonatkozó havi 30.000 forint költségigényt alaptalannak találta, arra figyelemmel, hogy a felperes korábban is gépkocsival közlekedett mindenhol.

Megállapította, hogy a felperes három hónapig az OEP által finanszírozott gyógytornát vett igénybe. Az ezt követő hat hónapra a számlák alapján a kereset szerinti havi 40.000 forint költség térítését elfogadta, amelyből a még nem teljesített 98.000 forintban marasztalta az alperest. 2008. január 1-től kezdődően pedig havi 10.000 forint járadékot állapított meg ezen a címen.

A csatolt igazolások alapján tényként állapította meg, hogy a felperesnek összesen 119.320 forint költsége merült fel pszichiáter igénybevételével. Az ezt meghaladó keresete azonban további költség-igazolások hiányában alaptalannak bizonyult.

Utalt ugyanakkor arra, hogy a felperesnek nem az édesanyja halálával kapcsolatosan, hanem döntően a baleset következtében megváltozott élethelyzetének feldolgozása érdekében kellett pszichológushoz fordulnia.

Megállapította, hogy a felperes állapota indokoltá tette speciális gyógycipők viselését. Ezek részben kiváltják az általa korábban használt elegánsabb cipőket, azért e vonatkozásban kártérítés megállapítását nem tartotta indokoltnak.

Utalt arra, hogy a felperes a baleset idején 38 éves volt, állapota miatt a gyermekvállalásának, valamint a partnerkapcsolat kialakításának lehetősége csökkent. További életében fájdalmakkal, illetve a folyamatosan szükséges rehabilitációval kell együtt élnie, ami életminőségét rontja. Teherbíróképességének a csökkenése miatt kellett a korábbi munkahelyéről eljőnie, ami kedvezőtlen pozíció- és jövedelemváltozással is járt. Mindezek miatt a felperes 5.000.000 forint nem vagyoni kárigényét megalapozottnak találta. Járadékot pedig 20.000 forint háztartási kisegítő, 5.000 forint gyógyszer-, és 10.000 forint gyógytornász többletköltség címén állapított meg.

A perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. Megállapította, hogy a le nem rótt kereseti illeték és az állam által előlegezett szakértői költség az alperes illetékmentessége folytán az állam terhén marad.

Az ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását, és a járadék kivételével a vagyoni kártérítés iránti kereset teljes elutasítását, a nem vagyoni kártérítés tőkeösszegének 1.200.000 forintra való leszállítását, azután kamat fizetésére való kötelezésének mellőzését, valamint a járadék összegének 16.000 forintra való leszállítását, míg másodlagosan a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján az ítélet hatályon kívül helyezését kérte.

Fellebbezésében kifejtette, hogy a felperes részére megítélt vagyoni kártérítés valamennyi jogcím vonatkozásában bizonyítatlan és összegében eltúlzott. Kiemelte,

hogy a bíróság olyan tételekben marasztalta, amelyek indokoltságát szakvélemény nem támasztotta alá. Hangsúlyozta, hogy a balesetkor viselt ruházatát a felperes nem bizonyította, a ruházat balesetkori értékének megállapítása pedig szakértői kompetenciába tartozott volna. Álláspontja szerint nem támasztotta alá azt sem, hogy a balesettel összefüggésben meghízott, amely miatt ruhavásárlással kapcsolatos többletköltsége merült fel.

A felperes előadása szerint a baleset előtt sportos életvitelt folytatott, amelyhez az egészséges táplálkozás hozzátartozott, ezért álláspontja szerint a baleset miatt ezzel többletköltsége nem keletkezett.

Engedményező nyilatkozat hiányában az őt meglátogató rokonok többletköltségét a felperes nem érvényesítheti.

A felperes kórházi kezelést követő állapota szoros ápolást nem tett indokoltá, csak az egyes személye körüli teendők körében igényelt segítséget.

Kiemelte, hogy felperes nem igazolta közokirattal a három ingatlanon fennálló tulajdonjogát, és azok alapterületét. Életszerűtlennek tartotta, hogy a bérlők helyett a bérbe adott lakások takarítását maga végezte. Álláspontja szerint a balesettel összefüggésben kiesett munkái ellenértékét csak az általa lakott ingatlan tekintetében követelheti. Utalt arra, hogy a szakértő által megállapított indokoltságnak megfelelően 2012. szeptember 13-án 462.000 forint lejárt járadékot megtérített, október 1-től pedig havi 8.000 forint járadékot folyósít.

Hangsúlyozta, hogy gyógyszer-, vitamin- és krém-többletköltség címén 16.000 forintot megtérített, a BÉVER-lista pedig nem került becsatolásra. Rendszeres gyógyszerköltségek bizonyításának hiányában a rendelkezésre álló adatok járadék megállapításához nem voltak elegendők.

A négy hónapra megítélt havi 40.000 forintos közlekedési többletköltséget eltúlzottnak tartotta, figyelemmel arra, hogy ebben az időben a felperes otthon tartózkodott, és mindössze három kontrollvizsgálaton kellett megjelennie.

Hivatkozott arra, hogy a gyógytornász költségére 2012. szeptember 13-án 384.000 forint lejárt járadékot, ezt megelőzően 142.000 forintot megfizetett, 2012. október 1-től pedig havi 8.000 forint járadékot folyósít. Ez az összeg álláspontja szerint fedezi a felperes előadása szerinti gyakorisággal igénybe vett gyógytornász költségeit.

A felperes pszichiátriai többletköltség-igénye tekintetében az ellenkérelmében kifejtett indokok alapján az okozati összefüggés fennállását változatlanul vitatta.

Kifejtette, hogy a felperes gyermekvállalással kapcsolatos problémája a korából és párkapcsolatának hiányából adódóan nem a baleset következménye. A funkcionális maradványtünetek alapján valamennyi sérelme figyelembevételével 2.500.000 forint nem vagyoni kártérítés indokolt a jelenkori értékviszonyok alapján.

A felperes járadékigényét a kifejtettek szerint havi 8.000 forint háztartási kisegítő és ugyanilyen összegű gyógytorna többletköltség címén tartotta csak alaposnak.

A másodlagos fellebbezési kérelme indokaként arra hivatkozott, hogy a kirendelt szakértő olyan ambuláns lap alapján nyilvánított véleményt, amely közel két és fél évvel a legutolsó kontrollvizsgálat után készült, továbbá röntgen-lelet nem állt a rendelkezésére. Idegsebész, gerincgyógyász vagy ortopéd szakkonzultáns bevonása, valamint röntgenfelvétel készítése nélkül pedig az állapotrosszabbodásnak a balesettel való összefüggése, a felperes gerincének jelenlegi állapota tekintetében megalapozott vélemény nem volt adható.

Sérelmezte, hogy a szakértő az igénybe vett szülész-nőgyógyász konzulens nevét véleményében nem tüntette fel, továbbá az sem állapítható meg, hogy milyen adatok alapján nyilvánított véleményt. Mindezen hiányosságok folytán pedig az orvosszakértői vélemény orvosi adatokkal kellőképpen nem alátámasztott és nem ellenőrizhető szakértői megállapításokat tartalmaz. Ezért az elsőfokú eljárás során előterjesztett indítványát fenntartotta, és a felperes ismételt orvosi vizsgálata alapján, konzulensek bevonásával új szakvélemény beszerzését kérte.

A felperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő, amely alapján az ítélet részbeni megváltoztatását és az alperesnek 2008. április 1-jétől havi 20.000 forint élelemfeljavítási költség, 2007. augusztus 1-jétől pedig havi 30.000 forint közlekedési többletköltség járadékban való marasztalását kérte.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság előadásának téves értékelése alapján utasította el az ún. súlymegtartó diétából eredő többletköltségigényét. Utalt arra, hogy a maradványállapota folytán nincs módja a testsúlyának mozgással történő karbantartására, a szigorú diéta a gerinc kímélete érdekében azonban elengedhetetlen. Hangsúlyozta, hogy a tanúvallomások igazolták, hogy a sérülései miatt inaktív időszakában a súlya gyarapodott, és az csak tudatos, szigorú diéta eredményeképpen állt vissza az eredeti szintjére. Utalt arra, hogy gerincműtötként kímélő életmódra és rázkódásmentes közlekedésre kellett berendezkednie, amelyből következően a tömegközlekedési eszközök használatát kerülnie kell. Vitatta, hogy személyes előadása során úgy nyilatkozott volna, hogy a balesetet megelőzően mindenhová gépkocsival közlekedett. Állította, hogy ugyanakkor a baleset óta szinte kizárólag csak gépjárművel tud közlekedni.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében a gyógytorna-, és háztartási kisegítő többletköltségének az alperesi hivatkozás szerinti elszámolását, ezzel az elsőfokú ítélet megváltoztatását nem ellenezte, ezt meghaladóan az alperes fellebbezésével érintett körben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, annak helyes indokai alapján. Ellenkérelmében hivatkozott arra, hogy a saját következetes előadása, valamint H. L.-né tanúvallomása alátámasztotta a baleset során tönkrement ruházatával kapcsolatban bekövetkezett kárát. Az ugyancsak következetes előadása, és a tanúk vallomása alapján igazolt az ágyban fekvés és kímélő életmód miatti, egyébként köztudomású súlygyarapodás, és ezzel összefüggésben szükséges új, nagyobb méretű ruhák vásárlásának a szükségessége. Az igazolt körülményeihez képest az elsőfokú bíróság a gyakorlat szerinti mértékhez képest jelentősen alacsonyabb összegben állapította meg a gondozás, illetve háztartási kisegítő költségét, amelynek további csökkentése nem indokolt. Kiemelte, hogy a gyógyszer-többletköltsége megítélésének szempontjából a BÉVER-lista nem lehet irányadó, mert - igazoltan - nem kizárólag vényköteles készítményeket vett igénybe. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen értékelte az életminőségének romlását jelentő körülményeket, és helytállóan határozta meg a sérelmei kiegyensúlyozására alkalmas nem vagyoni kártérítés mértékét is. Utalt arra, hogy a baleset bekövetkezéséért felelősség nem terhelte, ezért a nem vagyoni károk körében a hozzátartozó elvesztése is értékelendő. A megállapított nem vagyoni kártérítésnek pedig alkalmasnak kell lennie a balesettel összefüggésben

elszenvedett hátrányainak a hátralévő életében való kiegyensúlyozására.

Fellebbezés hiányában a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint első fokon jogerőre emelkedett az ítéletnek a felperes 73.650 forint dologi kárát, 120.000 forint új ruházat vásárlásával összefüggő, 30.000 forint látogatási költségét, 168.946 forint gondozói, havi 20.000 forint háztartási kisegítői, 5.000 forint gyógyszer és 10.000 forint rehabilitációs többlet-költségét meghaladó, továbbá a pszichiátriai és gyógycipő többlet-költség járadék, valamint a dologi kára, ruhatár-csere költsége, a látogatási költség, illetve a gondozási költség után a 2010. január 1-jét megelőző időszakra eső késedelmi kamat iránti keresetét elutasító rendelkezése.

Az alperes fellebbezése részben alapos, a felperes csatlakozó fellebbezése nem megalapozott.

Az alperes az előterjesztett szakvélemény tartalmi hiányosságainak, illetve ténybeli megalapozatlanságának a kiküszöbölése érdekében további szakértői bizonyítás lefolytatása céljából kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését. Az ítélet tábla álláspontja szerint erre nem volt szükség, a kiegészített szakvélemény ugyanis sem hiányos, sem megalapozatlan nem volt. A szakértő véleményét a szakvéleményében részletesen ismertetett orvosi dokumentáció, és a felperes személyes vizsgálata alapján adta, a hozzá intézett kérdéseket teljes körűen megválaszolta. A bíróság felé a kirendelését követően nem jelezte, hogy a megalapozott vélemény-nyilvánításhoz további adatokra, vagy más szakterületű szakértő bevonására volna szükség [2005. évi XLVII. törvény 13. § (4) bekezdés]. Az alperes által pótlólag feltett kérdéseire is részletes válaszokat adott. Ebben azt is kifejtette, hogy a felperes maradványállapota a rendelkezésre álló adatok alapján, további vizsgálatok lefolytatása nélkül miért ítéltető meg pontosan. Mindezeket követően a szakvélemény az igazolt orvosi adatokkal ellentétben nem állt, helyessége nem volt megkérdőjelezhető. Az ítélet tábla utal arra, hogy a felperes munkaképesség-csökkenésének szakértő által megállapított mértéke az alperes által felkért szakértő véleménye alapján sem volt kétséges. Utóbbi ugyanis a felperes pszichés eredetű munkaképesség-csökkenésének mértékét nem vizsgálta. Mindezek miatt a Pp. 182. § (3) bekezdésében meghatározott feltételek nem álltak fenn.

Az ítélet tábla észlelte, hogy a felterjesztett irat nem tartalmazta azokat a számlákat, amelyekre az elsőfokú bíróság az ítéletében hivatkozott. A felperesi képviselő a másodfokú tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a hivatkozott okirati bizonyítékokat, a peren kívül folytatott levelezés anyagával együtt a keresetlevele mellékleteként csatolta. Állítása a bírósági érkeztető bélyegző alapján nem volt ellenőrizhető, az alperes részére ugyanakkor a keresetlevéllel mellékletek bizonyosan nem kerültek kézbesítésre. Az alperes ennek elmaradását, valamint a peren kívül keletkezett iratok fellebbezési tárgyaláson való becsatolását nem kifogásolta, azzal, hogy számára azok rendelkezésre álltak, és már a 2010. augusztus 24-én kelt érdemi ellenkérelmüket is azok figyelembevételével terjesztették elő. Ez a körülmény tehát nem tette indokolttá a tárgyalás megismétlését.

A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperest terhelte a perben a kára felmerültének és összegének, további a balesettel való okozati összefüggésnek a bizonyítása. Az iratok alapján az is megállapítható volt, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta a bizonyítással összefüggésben a Pp. 3. § (3) bekezdésének, illetve az 1/2009. (VI. 24.) PK véleményben kifejtetteknek megfelelő tájékoztatásban részesíteni a feleket, amely szintén lényeges eljárási szabálysértésnek minősült. Emiatt sem volt helye azonban az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezésének, mert a fellebbezési tárgyaláson tett nyilatkozata szerint bizonyítási kötelezettségével a felperes tisztában volt, és további bizonyítással nem kívánt élni.

A perben nem volt vitás, hogy a Kártalanítási Számla kezelőjeként alperes a gépjármű üzemben tartójának kötelező felelősségbiztosításáról szóló 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet 8. § (1)-(2) bekezdése, 14. § (1) bekezdése és 15. § (1) bekezdése szerint köteles helytállni a biztosítási kötelezettség ellenére szerződéssel nem rendelkező üzemben tartó gépjárműve által okozott károk megtérítéséért. A fellebbezési eljárásban a káreseménnyel összefüggésben a felperesnél igazoltan bekövetkezett károk, valamint az elszenvedett sérelmei kompenzálására alkalmas nem vagyoni kárpótlás mértéke volt vitás.

A kihallgatott tanúk vallomása csupán a felperes igényes öltözködését, és a balesetkor viselt ruházatának jellegét támasztotta alá. Az alperes azonban a perben azt is mindvégig vitatta, hogy a tönkrement ruhadarabok a felperes által megjelölt értéket képviseltek. Erre nézve a bizonyításra köteles felperes semmilyen bizonyítékot nem szolgáltatott, ezért az elsőfokú bíróság megalapozatlanul kötelezte a peren kívül teljesített 30.350 forinton felül további 73.650 forint megfizetésére az alperest.

A lefolytatott bizonyítás eredménye alapján tényként volt megállapítható, hogy a balesetet követő mozgásszegény életmód következtében a felperesnél súlygyarapodás következett be, amely miatt ruhatárát megújítani kényszerült. Az ezzel összefüggésben felmerült kiadásai megítéléséhez szükséges adatok azonban egyáltalán nem álltak rendelkezésre, ezért az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon marasztalta az alperest a mérlegeléssel megállapított kártérítésben.

Az orvosszakértő szerint a felperesnek a balesettel összefüggésben két hónapig volt szüksége élelemfeljavításra. Ezt követően élelemfeljavításra nem szorult, azonban sérülései megfelelő gyógyulása és a mozgásszegény életmód következményének elhárítása érdekében speciális étrendet kellett tartania. A szakvélemény tehát megerősítette az ételmezéssel kapcsolatos kiadásai és a baleset közötti ok-okozati összefüggés fennállását. Ezt meghaladóan azonban ténykérdés volt annak megítélése, hogy a baleset előtt szokásos, normál étkezésével kapcsolatos költségei a balesetet követően milyen mértékben emelkedtek meg. A tanúk vallomása alapján csak arra nézve lehetett következtetni, hogy a felperes a baleset előtt sportos életvitelt folytatott, azt követően pedig



diétázott, sok zöldséget, gyümölcsöt, halat fogyasztott. Azt, hogy ez milyen mértékű költség-növekedést jelentett a számára, a felperes nem bizonyította. Az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor mérlegelése körébe vonta a felperesnek a szakértő előtt tett azon nyilatkozatát, hogy nem eszik, diétázik. Mindezekből következően helytálló volt az az álláspontja is, hogy az élelemfeljavítás járadékként való térítése indokolatlan. A bizonyítatlanság azonban nem a kártérítés alacsonyabb összegben való megállapítását, hanem a kereset elutasítását eredményezi. Megjegyzi az ítélet, hogy az elsőfokú bíróság az alperes marasztalásánál elmulasztotta figyelembe venni, hogy az alperes összesen 27.000 forintot ezen a címen a felperes által nem vitatottan már megtérített.

A felperes a vidéki rokonainak a kórházi látogatásával felmerült költségei megtérítését kérte látogatási és figyelmességi csomag költsége címén. Az alperes helyesen hivatkozott azonban arra, hogy ezek a kiadások nem a felperesnél, ezért - engedményezés hiányában - a saját nevében azok megtérítését sem volt jogosult kérni. Az ítélet, hogy az elsőfokú bíróság elszámolta-e azt a 4.550 forintot, amelyet az alperes a pert megelőzően a felperes által nem vitatottan már megtérített.

A kórházi ellátását követően a felperes 2007. április 5. és június 26. között (83 nap) volt otthon, betegállományban. A szakértő erre az időszakra állapította meg a gondozó igénybe vételének indokoltságát. Az alperes arra helyesen hivatkozott, hogy a felperes csupán a személye körüli egyes teendői körében szorult segítségre. Az erre vonatkozó igénye azonban a gerincműtő viselésére tekintettel folyamatosan fennállt. Az ítélet, hogy a felperes állapotára vonatkozó adatok alapján napi ezer forint összegű gondozási költség megállapítását tartotta a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján indokoltnak. Figyelembe vette, hogy gondozásáról a hozzátartozói gondoskodtak, és a felperes - az általa előadottak szerint - elsősorban háztartási munkákban, illetve a közlekedésben szorult segítségre, amelyek a gondozás körén kívül estek. A 83.000 forint gondozási költségéből az alperes 32.054 forintot már megtérített, a felperes csupán további 50.946 forintot tarthatott igényt.

A szakértő a felperes táppénzes betegállományának az időtartamában a háztartási kisegítést valamennyi tevékenység, ezt követően a közepesen nehéz és nehéz háztartási munkák tekintetében tartotta indokoltnak. A tanúk vallomása alapján pedig bizonyított tényként kellett elfogadni, hogy a balesetet megelőzően a felperes ténylegesen három lakással összefüggésben látott el háztartási teendőket. Mindezeket figyelembe véve az elsőfokú bíróság által három hónapra megállapított havi 30.000 forint, majd az ezt követő időre havi 20.000 forint helyes mérlegelés eredménye volt. Az elsőfokú bíróság helyesen rendelkezett az alperes által a pert megelőzően teljesített 30.000 forint elszámolásáról is.

Az alperes a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy az elsőfokú eljárás során 2012. szeptemberében a felperesnek 846.000 forint lejárt járadékot megtérített, és 2012. október 1-jétől havi 8.000 forintot folyósít. Ez az új tény a fellebbezési eljárásban azért volt figyelembe vehető, mert a felperes a teljesítések elszámolásával az ítélet

megváltoztatását nem ellenezte. Az elszámolás az elsőfokú bíróság által 2013. június 1-jétől a jövőre nézve megállapított járadék összegét nem érintette, az ítélethozatalig lejárt járadék azonban 984.000 forintra csökkent (1.510.000 forint - 526.000 forint). Az elszámolt 526.000 forint tartalmazta az alperes elszámoló levelében feltüntetett 462.000 forint mellett a 2012. október 1. és 2013. május 31. közötti időszakban teljesített havi 8.000 forint járadék összegét is (összesen 64.000 forint).

A felperes keresetében a fájdalomcsillapítók, gyulladáscsökkentők, vitaminok, roboráló és egyéb gyógyhatású készítmények, krémek, valamint a pszichés állapota folytán indokolt gyógyszerek szedésével kapcsolatban felmerült költségei megtérítését kérte. Az elsőfokú bíróság ítéletében a balesetet követő egy évre havi 10.000 forint, ezt követően havi 5.000 forint járadékot állapított meg az orvosszakértő véleménye alapján. Eszerint a felperes a sérüléseinek tényleges gyógytartama alatt - amely a szakértő szerint egy év volt - fájdalomcsillapítók, non szteroid gyulladáscsökkentők alkalmazására, továbbá a műtéti hegek krémmel való kezelésére szorult. Ezek mellett orvosilag a vitaminok és a gyógykrémek használatát sem tartotta kifogásolhatónak. Az elmeorvos szakértő szerint továbbá a felperes pszichés zavarára tekintettel a gyógyszeres pszichiátriai kezelése indokolt.

Az alperes alaptalanul kifogásolta az ún. BÉVER-lista beszerzésének elmaradását, mert az, az elsőfokú bíróság megkeresése alapján az iratoknál 15. sorszám alatt rendelkezésre állt. Eszerint a felperes 2010. márciusáig rendszeresen, de csökkenő gyakorisággal kiváltotta a pszichiáter szakorvosa által felírt Spitomint, továbbá alkalmanként Asentrát, illetve Xanaxot. Ezek havi költségét a kezelőorvos 2007-ben 3.205 forintban igazolta. A beszerzett lista szerint a kiváltott gyógyszerek között szerepel a gerincgyógyász által javasolt Cataflam is. A felperes ezt meghaladóan a balesetével összefüggésben gyógyszerek, vagy gyógyhatású készítmények igénybe vételét nem igazolta.

Mindezeket figyelembe véve a rendelkezésre álló adatok alátámasztották a felperes balesettel összefüggő gyógyszerköltségei felmerülésének rendszerességét. Az ítéltábla azonban az elsőfokú bíróság által mérlegeléssel megállapított járadék összegét eltúlozottnak tartotta, és azt az első évre havi 6.000 forintra, ezt követően havi 3.000 forintra leszállította. Az ítélethozatalig lejárt 72.000 forint (12 x 6.000 forint), illetve 186.000 forint (62 x 3.000 forint) járadék összegét csökkenteni kellett 27.752 forinttal. A keresetlevél szerint ugyanis az alperes ennyi gyógyszerköltséget (16.000 forint + 11.752 forint) a pert megelőzően már megtérített. A felperes tehát a fennmaradó 230.248 forintra, valamint az elsőfokú ítéletben meghatározott kezdőidőponttól havi 3.000 forint járadékra tarthatott igényt.

Az elsőfokú bíróság a táppénzes betegállomány időtartamára havi 40.000 forint erejéig alaposnak találta a felperes közlekedési- és kíséző többletköltségének megtérítése iránti igényét, a járadék megállapítása iránti keresetét azonban elutasította. Az elsőfokú bíróság döntését a felperes és az alperes is támadta fellebbezésében. A felperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel az ítéltábla azt

emeli ki, hogy a szakvélemény azon megállapítása alapján, miszerint jelenlegi állapota folytán tömegközlekedési eszközökön utazásra alkalmas, és kísérő igénybe vételére nem szorul, a járadék megállapításának a lehetőségét kizárta. A felperes emellett azt sem igazolta, hogy a baleset előtti helyzethez képest a benzinköltsége megemelkedett.

Az ítéltábla az alperes fellebbezését sem találta alaposnak. Ezzel kapcsolatban azt hangsúlyozza, hogy a szakértő szerint a felperes a táppénzes betegállományának időtartamában teljes mértékben alkalmatlan volt a tömegközlekedési eszközök igénybe vételére, és az önálló utcai közlekedésre. Ezt követően a gyógytartam ideje alatt alkalmatlansága a közlekedési helyzet függvényében (ülőhely hiányában), tehát részlegesen változatlanul fennállt. Ennek figyelembe vételével, egy éves időtartamra számolva nem volt kifogásolható a felperes által számlával igazolt benzin-költségéhez képest az elsőfokú bíróság által négy hónapra valóban eltúlzott mértékben megállapított kártérítés összege. Ez idő alatt ugyanis a felperes nemcsak a gerincgyógyászati kontrollvizsgálatokon, hanem a pszichiáter szakorvosnál is rendszeresen megjelent, továbbá a rehabilitációja is folyamatban volt.

A szakértő szerint a baleseti maradványállapota folytán, valamint az állapotromlásának a késleltetése miatt a felperes számára a speciális gyógytorna indokolt. Az elsőfokú bíróság 2007. évre 240.000 forintot, 2008. január 1. napjától havi 10.000 forint járadékot állapított meg. A felperes részéről a pert megelőzően az alpereshez benyújtott számlák azonban 2007. évben (október és december között) csupán 80.000 forint költség felmerültét támasztották alá. Ugyanakkor a számlák szerint a felperesnek 2008-ban összesen 131.000 forint gyógytornással kapcsolatos kiadása keletkezett. A 2007. és 2008. évben felmerült költségek átlaga alapján a havi 10.000 forint járadék teljességgel megalapozott. A járadékból a 2008. január 1. és 2013. május 31. közötti időszakban 650.000 forint vált esedékessé.

Az alperes - a peres felek egyező előadása szerint - 142.000 forintot már a pert megelőzően megtérített. A per folyamán megfizetett további 384.000 forint, valamint a 2012. október 1. és 2013. május 31. között teljesített összesen 64.000 forint járadék pedig - a háztartási kisegítői költségnél kifejtettek szerint - a felperes nyilatkozata folytán vált a fellebbezési eljárásban elszámolhatóvá. A felperes 80.000 forint és 650.000 forint megalapozott követeléséből tehát az alperes összesen 590.000 forintot térített meg. A felperesnek járó lejárt járadék összege a fennmaradó 140.000 forint. A felperes igényt tarthat továbbá havi 10.000 forint járadék fizetésére is.

A fellebbezési eljárásban tett nyilatkozata szerint az alperes a becsatolt számlákra tekintettel a felperes pszichiátriai többletköltségének összegszerűségét nem, kizárólag annak jogalapját vitatta. A fellebbezésére tekintettel az ítéltábla ebben a körben azt emeli ki, hogy az alperesnek a Korm. rendelet alapján fennálló helytállási kötelezettségét semmilyen módon nem befolyásolta az a körülmény, hogy a felperes perben érvényesített igényének egyik ténybeli alapját képező pszichés állapotromlását a balesetet okozó, és érvényes felelősségbiztosítással nem

rendelkező édesanyja halála idézte elő. A felperest az Eütv. 8. § (1) bekezdése alapján megillette az orvosválasztás joga. Különösen pszichés károk esetében nem kifogásolható, amennyiben a balesetet megelőzően fennállt állapota elérése érdekében a károsult a társadalombiztosítás által nem finanszírozott kezelőorvoshoz fordul. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen marasztalta a felperes pszichiátriai többletköltségében az alperest.

A kifejtettek alapján a felperes 50.946 forint gondozási, 115.000 forint közlekedési és kísérő-, 119.320 forint pszichiátriai többlet-költségéből, 984.000 forint lejárt háztartási kisegítői, 230.248 forint gyógyszer-, és 140.000 forint gyógytorna-többletköltség járadékából álló vagyoni kára megtérítésére, valamint havi 20.000 forint háztartási kisegítői, 3.000 forint gyógyszer-, és 10.000 forint gyógytorna-többletköltség járadék folyósítására tarthatott igényt.

A felperesnek a balesettel közvetlen összefüggésben a Ptk. 75. § (1) bekezdése és 76. §-a által védett testi épséghez és egészséghez fűződő személyiségi joga sérült, és ennek következményeként életminősége hátrányosan változott. A Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján ezért a polgári jogi felelősség szabályai szerint követelhetett kártérítést. A Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdése alapján olyan mértékű pénzbeli kártérítésre tarthatott igényt, amely az elszenvedett testi-lelki sérelmei kiegyensúlyozására alkalmas másnemű előny nyújt.

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság által értékeltek közül a gyermekvállalással, a terhesség kihordásával, és a szüléssel kapcsolatos körülmények értékelését mellőzi, mert ezek még be nem következett, illetve az ok-okozati összefüggés tekintetében bizonyítatlan hátrányokra vonatkoznak. Ezt meghaladóan azonban az elsőfokú bíróság alapvetően helyesen vette számba azokat a körülményeket, amelyek a nem vagyoni kár megállapítása során irányadóak. Ezek közül az ítéltábla azt emeli ki, hogy a felperes baleset során elszenvedett sérülése a gerincét érintette. A törést fém beültetésével rögzítették, amelyet 2008. szeptemberében újabb műtét során eltávolítottak. A felperes állapotának fenntartása érdekében folyamatosan szükséges a gyógytorna. A baleseti eredetű maradványállapota az élete minden területén (munkavégzés, háztartás, sport, szabadidő) korlátozó tényezőként jelentkezik. Egyes mindennapi élettevékenységében jelenleg és a jövőben is segítségre szorul. Az ugyancsak a balesettel összefüggésben kialakult jelentős pszichés zavarát is figyelembe véve maradványállapota 35 %-os munkaképesség-csökkenést eredményez.

Mindezek a hátrányok a felperes életkorához képest indokolták a baleset idején fennálló értékviszonyok szerint magasabb összegű nem vagyoni kártérítés megállapítását, annak leszállítására az ítéltábla nem látott indokot.

Az ítéltábla szükségesnek tartotta az ítélet rendelkező részében pontosan feltüntetni a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján fizetendő késedelmi kamat mértékét.

A felperes csatlakozó fellebbezésében az ítélet perköltségre vonatkozó

rendelkezését külön nem támadta. Az elsőfokú bíróság által alkalmazott Pp. 81. § (1) bekezdése alapján ezért az ítéltábla a felperes javára megállapított ügyvédi munkadíjat a pernyertesség-pervesztesség megváltozott arányára figyelemmel 150.000 forint és áfa összegre leszállította.

Az ítéltábla álláspontja szerint 6.457.092 forintot kellett a kereseti illeték számítása alapjának tekinteni. A felperes ugyanis keresete szerint 1.016.096 forint egyösszegű vagyoni, és 3.700.000 forint nem vagyoni kártérítés mellett az alperesnek különböző járadékokban való, valamint a lejárt járadékban való marasztalását kérte. A Pp. 24. § (2) bekezdés a./ pontja alapján azonban csak a fizetendő járadék éves összegét 1.740.996 forintot [12 x (20.000 forint + 45.000 forint + 6.000 forint + 45.000 forint + 22.000 forint + 2.083 forint + 5.000 forint)] lehetett figyelembe venni, a már lejárt járadék összege a perérték meghatározása során figyelmen kívül maradt. A bíróságnak ezért helyesen 387.400 forint kereseti illeték viseléséről kellett határoznia.

A perben az Itv. 62. § (1) bekezdés b) pontja alapján tárgyi illetékfeljegyzési jog állt fenn, amely főszabály szerint csak az illeték előzetes megfizetése alól mentesítette a felperest. Az alperest pedig az Itv. 5. § (1) bekezdés d./ pontja szerint fennálló személyes illetékmentessége nem mentesítette az állam által előlegezett költségek viselése alól. Mindezekre tekintettel az ítéltábla az Itv. 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a kereseti illeték, valamint állam által előlegezett szakértői költség viselésére vonatkozó rendelkezéseket részben megváltoztatta, és a pervesztességük arányában a feleket a költség, míg a felperest az illeték fizetésére kötelezte.

A kifejtettek szerint az ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

Az alperes fellebbezése részben volt sikeres, míg a felperes csatlakozó fellebbezése nem vezetett eredményre. A felperes azonban a fellebbezési eljárásban összességében nagyobb arányban pernyertes lett, ezért az ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az alperest kötelezte a felperes áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltsége megfizetésére. A feljegyzett fellebbezési és csatlakozó fellebbezési illeték viselése felől az alperes személyes illetékmentességére figyelemmel az Itv. 56. § (1) bekezdése, továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 14. §-a alapján határozott.

, 2014. június 10.

Világhyiné Dr. Böcskei Terézia s. k.  
a tanács elnöke

Dr. Csóka István s. k.  
Sándor s. k.  
előadó bíró

Dr. Lente  
bíró

A kiadmány hitelül:  
dr. Remesné Sütő Petra  
bírószági ügyintéző